

CENTRUM PRE DETI A RODINY

PETO v Bratislave

PROGRAM CENTRA PRE DETI A RODINY

Podľa §1 Vyhlášky 103/2018 MPSVaR SR

Základné údaje o Centre pre deti a rodiny

(ďalej len „centrum“)

a)

Kontaktná adresa:

Bratislava 851 01, Prokopova 45, Peto n.o.

Telefónne kontakty:

- Riaditeľ: mobil: 0948 446 887
- Vedúci úseku starostlivosti o deti: 0905 799 483
- Sociálna pracovníčka: 0905 194 418
- Ekonomický úsek: 0911 744778

E-mailová adresa: peto@detskydomovpeto.sk

b)

Adresa miest vykonávania opatrení v Centre pre deti a rodiny:

- Kmeňová budova centra: Prokopova 45, 851 01 Bratislava
- V mieste bydliska profesionálnych náhradných rodín

c)

Účel centra

Centrum pre deti a rodiny vykonáva opatrenia podľa § 45 ods. 1 písmeno a) Zákona 305/2005 Zbierky zákonov o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kurately a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len zákon 305/2005 Z.z.)

d) Druh vykonávaných opatrení

Centrum pre deti a rodiny v súlade s účelom, pre ktorý je zriadené vykonáva:

- opatrenia, dočasne nahradzujúce dieťaťu jeho prirodzené rodinné prostredie alebo náhradné rodinné prostredie na základe rozhodnutia súdu o *nariadení ústavnej starostlivosti*, o *nariadení neodkladného opatrenia* alebo o *uložení výchovného opatrenia* (ďalej len pobytové opatrenia súdu) (podľa §45 ods. 1 písm. a).

e) Formy centra:

Centrum pre deti a rodiny v prípade opatrenia, dočasne nahradzujúce dieťaťu jeho prirodzené rodinné prostredie alebo náhradné rodinné prostredie na základe rozhodnutia súdu o *nariadení ústavnej starostlivosti*, o *nariadení neodkladného opatrenia* alebo o *uložení výchovného opatrenia* (podľa §45 ods. 1 písm. a) realizuje opatrenia **pobytovou formou**. V prípade potreby a na dosiahnutie účelu vykonávania opatrení pobytovou formou vykonáva centrum opatrenia aj **ambulantnou formou alebo terénnou formou** (§46 ods. 4).

f) **Cieľová skupina**, pre ktorú sa opatrenia vykonávajú:

Centrum vykonáva opatrenia **pobytovou formou** pre klientov:

1. dieťa na základe:

- požiadania dieťaťa
- rozhodnutia súdu o nariadení ústavnej starostlivosti, o nariadení neodkladného opatrenia a o uložení výchovného opatrenia z okresov Bratislava, Malacky, Modra, Pezinok a Senec.

2. plnoletú fyzickú osobu:

- ktorou je mladý dospelý, po ukončení pobytového opatrenia súdu nadobudnutím plnoletosti dieťaťa, najdlhšie však do dovŕšenia 25. roku veku.

g) **Dôvody vylučujúce vykonávanie opatrení v centre**

- centrum môže s ohľadom na špecifické potreby dieťaťa neprijat' dieťa na **pobytovú formu** v prípade:

1. naplnenia celkovej kapacity centra
2. naplnenie kapacity profesionálnych náhradných rodín
3. centrum nemôže prijať dieťa, ktoré si vyžaduje starostlivosť v špecializovanej samostatnej skupine vzhľadom na zdravotný stav a na základe vyjadrenia posudkového lekára – centrum nemá špecializovanú samostatnú skupinu
4. maloletého dieťaťa bez sprievodu

h) **Celkový počet miest v centre:**

- Kapacita centra – 25 miest
- Štruktúra:
  1. jedna samostatne usporiadaná skupina:
    - 1. SUS – 10 miest (kmeňová budova Prokopova ul.)
  2. profesionálne náhradná rodiny – 15 miest pre deti (v mieste trvalého bydliska PNR)

i) **Opis vnútorných a vonkajších priestorov**

Kmeňová budova centra sa nachádza v rodinnom dome v Bratislave. V tejto budove sú umiestnené deti na jednej samostatne usporiadanej skupine (ďalej len „SUS“). Zariadenie SUS je prispôbené individuálnym potrebám detí. Každé dieťa má k dispozícii na izbe posteľ, písací stolík, vstavanú skriňu a poličku pre svoje osobné veci.

Samostatne usporiadaná skupina sa nachádza na prvom poschodí a čiastočne na prízemí rodinného domu. Súčasťou priestorového usporiadania SUS sú dve trojlôžkové spálne, dve dvojlôžkové spálne. Dieťa môže tráviť svoj voľný čas so zachovaním súkromia vo svojej izbe, kde má k dispozícii svoju posteľ, písací stolík s možnosťou odkladania školských vecí a svojich osobných vecí. V izbe má dieťa svoju skriňu na ošatenie a osobné veci. V rámci súkromia umiestňujeme do izieb spoločne súrodencov. V ostaných prípadoch sú izby pre dievčatá alebo chlapcov zvlášť. Pre spoločenské aktivity detí slúži obývacia miestnosť a hracia miestnosť. Príprava stravy sa zabezpečuje vo vybavenej kuchyni s jedálňou s veľkým jedálenským stolom. Sociálne zariadenia tvoria dve kúpeľne, jedna je určená pre chlapcov, kde je samostatný sprchovací kút, umývadlo a samostatné WC a jedna pre dievčatá so samostatným sprchovacím kútom a dvomi umývadlami. Okrem toho dve samostatné toalety na prvom poschodí a na prízemí, obe vybavené aj umývadlom. V obývacej miestnosti na prízemí centra sa uskutočňujú interakcie so záujemcami o náhradnú rodinnú starostlivosť a aj návštevy detí (rodičia a blízke osoby). Miestnosť má pri sebe aj samostatné WC a kúpeľňu

s prebaľovacím pultom. V tejto miestnosti je zabezpečené súkromie počas návštev detí ako i počas interakcií.

Deti na SUS využívajú spoločný vchod a schodisko v budove.

V kmeňovej budove sa ďalej nachádzajú administratívne a poradenské priestory:

- pracovňa riaditeľky.

V budove sa tiež nachádza miestnosť, ktorá slúži pre potreby detí a pre činnosť odborného tímu. V pivničných priestoroch budovy je viacero miestností, ktoré slúžia ako odkladacie priestory.

V areáli Centra sa nachádza záhrada s hojdačkou a v letných mesiacoch so skladateľnou trampolínou a toboganom.

Profesionálni náhradní rodičia vykonávajú starostlivosť o zverenú deti vo svojom rodinnom prostredí v mieste svojho bydliska. Bytové priestory spĺňajú všetky predpísané bezpečnostné, revízne a hygienické normy.

j) **Celkový počet zamestnancov Centra je 17.**

Štruktúra zamestnancov:

- 1 riaditeľka zariadenia v kumulovanej funkcii s profesionálnym náhradným rodičom
- 1 sociálna pracovníčka
- 1 psychologička
- 3 pedagogickí zamestnanci (vedúca úseku výchovy v kumulovanej funkcii s PNR, vychovávateľka v kumulovanej funkcii s PNR)
- 3 nepedagogickí zamestnanci
- 4 PNR
- 4 ostatní zamestnanci

Odborné činnosti a ďalšie činnosti Centra sa vykonávajú prostredníctvom zamestnancov, ktorí:

- sú členmi odborného tímu: 1 psychologička (VŠ vzdelanie II. stupňa – odbor psychológia), 1 sociálna pracovníčka (VŠ vzdelanie II. stupňa- odbor sociálna práca), 1 vedúca úseku starostlivosti o deti (VŠ vzdelanie II. stupňa – pedagogika (slov.jazyk/dejepis) s prvou kvalifikačnou skúškou)
- starostlivosť v samostatne usporiadanej skupine zabezpečujú: 3 samostatní pedagogickí zamestnanci (s VŠ vzdelaním I. stupňa – špeciálna pedagogika a 1 s úplným stredoškolským vzdelaním – vychovávateľstvo, VŠ vzdelanie II. stupňa – pedagogika (slov.jazyk/dejepis) s prvou kvalifikačnou skúškou, VŠ – špec.pedagogika), 3 nepedagogických zamestnancov – (2 so stredoškolským vzdelaním, a jeden s VŠ vzdelaním II.stupňa - ekonomika).
- PNR poskytujú starostlivosť o deti vo svojom domácom prostredí – 4 profesionálni náhradní rodičia (dve s VŠ vzdelaním II. stupňa (odbor ekonómia a pedagogika, dvaja s úplným stredoškolským vzdelaním a všetci majú prípravu PNR).

Ak je v záujme dieťaťa potrebné zabezpečiť odbornú pomoc alebo činnosť, ktorú nevykonávajú zamestnanci, centrum v rámci spolupráce zabezpečí túto pomoc prostredníctvom špecializovanej odbornej ambulancie:

Odborné zdravotnícke vyšetrenia a intervencie – DFN Kramáre

Spôsob oboznámenia detí, rodičov a iných fyzických osôb s programom centra

Deti, rodičia a iné fyzické osoby sú oboznamované s programom Centra prostredníctvom odborných metód: rozhovor, verifikácia, diskusia, vysvetľovanie, kontrolné otázky na porozumenie a pod.

Každé novoprijaté dieťa bude formou individuálneho rozhovoru primerane veku a rozumovej úrovni oboznámené s programom Centra, bude mať možnosť aj do programu Centra nahliadnuť nakoľko program bude k dispozícii aj v tlačenej podobe.

Deti, ktoré sú aktuálne v Centre už umiestnené oboznámime s programom na skupinových sedeniach, ktoré budú rozdelené podľa veku a rozumových schopností. Následne po skupinových sedeniach bude každé dieťa oboznámené s programom Centra aj individuálne, deti tak majú možnosť pýtať sa otázky a je vytvorený priestor na diskusiu, oboznámenie s programom bude prispôbené veku a rozumovej schopnosti každého dieťaťa. Z oboznámenia dieťaťa o programe bude vyhotovené čestné prehlásenie, že s programom Centra bol oboznámený a rozumie mu.

Rodičia umiestnených alebo novoprijatých detí budú oboznámení s programom pri najbližšej návšteve Centra. Z oboznámenia rodiča o programe bude vyhotovené čestné prehlásenie, že s programom Centra bol oboznámený a rozumie mu.

Deti budú oboznámené s programom Centra sociálnym pracovníkom, psychológom, vychovávateľom alebo profesionálnym rodičom, pri prvom osobnom stretnutí formou individuálneho rozhovoru primerane veku a rozumovej úrovni.

Rodičia budú s programom Centra oboznámení sociálnym pracovníkom.

Program Centra bude k dispozícii v tlačenej podobe na príslušných Úradoch práce, sociálnych vecí a rodiny.

k) Opis odborných metód práce s dieťaťom, jeho rodinou v samostatnej usporiadanej skupine, v profesionálnej rodine a inými plnoletými fyzickými osobami a spôsob zapájania spolupracujúcich subjektov

Členovia odborného tímu a pedagogickí zamestnanci centra využívajú metódy práce s dieťaťom, jeho rodinou a inými plnoletými osobami v súlade so svojou odbornosťou. Podľa účelu sa tieto metódy zameriavajú na komplexnú diagnostiku a na samotnú intervenciu.

Základným princípom odbornej práce v centre pre deti a rodiny je tímová spolupráca. Preto ako základnú metódu využívame **prípadovú konferenciu**. Účastníkmi sú spravidla klienti (dieťa – s ohľadom na jeho vek a rozumovú vyspelosť a rodinní príslušníci klientov), iné osoby blízke klientom, odborní a pedagogickí pracovníci centra, profesionálny rodič, pracovníci ÚPSVaR, pracovníci samosprávy (podľa miesta trvalého bydliska klienta), zamestnanci školy a iní zainteresovaní odborníci. Prvotnú prípadovú konferenciu zrealizujeme do 2 dvoch týždňov od umiestnenia dieťaťa (v prípade pobytovej formy práce) v spolupráci s pracovníkmi SPODaSK. Jej cieľom je vzájomné informovanie sa a uzatvorenie kontraktu medzi centrom a klientom, ako aj tvorba plánu sociálnej a odbornej práce s dieťaťom a jeho rodinou. Opakovaná prípadová konferencia sa zvoláva podľa vopred dohodnutého plánu, s cieľom priebežného vyhodnotenia plánu sociálnej práce a nastavenia ďalších úloh, prípadne prehodnotenia cieľa. V prípade zmeny v situácii klienta a potreby riešenia akútneho problému zvolávame krízovú prípadovú konferenciu.

V rámci **komplexnej diagnostiky** v zamestnanci centra – sociálni pracovníci, psychológovia, špeciálny pedagóg a vychovávatelia resp. profesionálny rodič využívajú

špecifické metódy, techniky a postupy podľa svojej odbornosti. Základnými diagnostickými metódami všetkých uvedených odborníkov sú:

Rozhovor – je základná metóda, pri ktorej sa opierame o základné princípy ako je empatia, akceptácia, kongruencia.

Pozorovanie – základná metóda v diagnostickom procese zameraná na pozorovanie prejavov správania – verbálnych a neverbálnych.

Metóda bibliografie – štúdium osobných dokumentov, odbornej literatúry, metodických materiálov, zároveň ju využívame ako terapeutickú metódu.

Psychodiagnostika predstavuje poznávanie, hodnotenie a meranie psychických stavov, vlastností, funkcií a procesov.

a, **prvotná orientácia v probléme** alebo orientačná diagnostika, ktorej výsledkom je získanie vhľadu o probléme klienta.

b, **vlastná diagnostická fáza** počas ktorej sa aplikujú diagnostické metódy zamerané na zisťovanie, hľadanie príčin, ktoré spôsobili alebo viedli, podmieňovali vznik problému. Najdôležitejšie v tejto fáze je rozlíšiť skutočné problémy od pseudoprobémov a hlavne rozpoznať príčiny problémov od dôsledkov.

c, treťou fázou je **prognóza**, ktorá naznačuje perspektívy riešenia problému, resp. ďalšie postupy a metódy práce. *Psychologická diagnostika dieťaťa umiestneného do centra je okrem iného aj podkladom pre vypracovanie IPRODu.*

Medzi najčastejšie používané metódy psychologickkej diagnostiky sú využívané: **sebaposudzovacie techniky, pozorovacie techniky** (vrátane návštevy v rodine), **analýza spontánnych produktov a testové metódy** (vývinové škály, inteligenčné testy a súbory, testy špeciálnych schopností, znalostí a zručností, projektívne metódy, kresebné techniky, dotazníky, objektívne testy osobnosti, posudzovacie škály).

V záujme komplexného prístupu v diagnostickom procese spolupracujeme aj s externými odborníkmi (lekár, CPPPaP, pedopsychiater a iní špecialisti).

Odborné metódy zamerané na **intervenciu a úpravu**, resp. riešenie problému a **prevenciu** výskytu, opakovanie, či prehĺbenia problému, realizujeme individuálnou aj skupinovú formou (SPV, skupinové stretnutia a komunity, skupinové preventívne aktivity, skupinový nácvik zručností,...). Metódy, techniky a postupy volia zamestnanci centra - sociálni pracovníci, psychológovia, špeciálny pedagóg a vychovávatelia resp. profesionálny rodič v súlade s plánom (plán sociálnej práce s dieťaťom a jeho rodinou, individuálnym plánom rozvoja osobnosti dieťaťa, individuálnym plánom odbornej práce s dieťaťom a jeho rodinou alebo plánom odbornej práce s plnoletou fyzickou osobou, výchovným plánom), ktorý je vytvorený na základe výsledkov komplexnej diagnostiky.

Najčastejšie využívané metódy **odborného poradenstva a prevencie** (sociálneho, psychologického, špeciálno-pedagogického):

Poradenský rozhovor – je základná metóda, pri ktorej sa opierame o základné princípy ako je empatia, akceptácia, kongruencia.

Informácia – jedna zo základných metód práce s klientom, ktorá pomáha orientovať sa v probléme a hľadať primerané riešenia.

Klarifikácia – vysvetľovanie a objasňovanie problému klienta.

Povzbudenie - metóda, ktorá prispieva k väčšej otvorenosti klienta.

Reflexia – metóda na nedirektívne vedenie rozhovoru s cieľom preformulovania klientových odpovedí a stimulovanie ich sebareflexie.

Ventilácia – metóda na uvoľnenie nahromadeného napätia a prežívaných emócií klienta.

Konfrontácia – metóda na upozorňovanie klienta na rozdiely a rozpory v jeho tvrdeniach, správani, chápaní seba aj iných.

Persuázia – metóda s cieľom sprostredkovania iného pohľadu klienta na problém.

Abreakcia – využívame pri deťoch, aby mohli znova prežiť problémovú situáciu, uvoľniť skrytú alebo potlačenú emóciu a pochopiť aktuálnu situáciu.

Tréning – hlavnými zložkami tréningu sú učenie, opakovanie a nácvik. Klienti si prostredníctvom tréningu osvojujú iný konštruktívnejší prístup k riešeniu problémov.

Metóda hrania rolí – využívame ju len pri deťoch a vtedy, keď majú problémy s jasným vypovedaním faktov, ale aj pocitov, ktoré prežívajú.

Metóda štúdia jednotlivých prípadov – výmena skúseností a informácií medzi jednotlivými centrami pre deti a rodiny a inými inštitúciami.

Distribúcia – presmerovanie klientov, ktorých problémy nespádajú do profesionálnej kompetencie odborných zamestnancov centra, k inému odborníkovi, ktorý mu môže pomôcť pri jeho problémoch.

Psychologické poradenstvo pre deti zohľadňuje špecifiká tejto cieľovej skupiny a v rámci individuálneho poradenstva je pre deti okrem rozhovorov využívaná hra, kreativita, imaginácia a rôzne médiá na získanie a udržanie motivácie detského klienta. Pri skupinovom poradenstve pre deti (3-10 detí) sú využívané najmä hry s psychologickým a edukatívnym potenciálom, inscenačné metódy, diskusné metódy, relaxačné metódy, prednášky, sociálno-psychologický výcvik.

Sociálna práca s jednotlivcom a skupinou

1. etapa evidencie

Je to etapa prvého kontaktu s dieťaťom al. rodičom, kde soc. pracovník zisťuje prvotné informácie od dieťaťa a rodiča. Cieľom je vytvorenie atmosféry dôvery.

Metóda – rozhovor,

2. etapa diagnostická

Je to etapa získavania informácií a určenia, pomenovania problému, jeho rozsahu a analýza jeho príčin. Soc. pracovník používa metódy sociálneho rozhovoru, analýzy, posudky odborníkov z oblasti školstva, zdravotníctva, polície a utvára si hypotézu. Táto etapa je etapou dojednávania kontraktu. Stanovujeme a definujeme problém a hľadáme cesty ako ďalej pracovať.

3. etapa navrhovania riešení

Navrhované riešenia sú zamerané na prekážky a hľadanie spôsobov ako ich prekonať. Treba stavať na pozitívnych vlastnostiach klienta. Soc. pracovník hľadá spolu s klientom možnosti kooperácie, snaží sa ho naviesť na riešenie problému.

4. etapa intervencie (terapie)

Je to realizácia navrhnutých riešení, je najnáročnejšia etapa. Sociálny pracovník usmerňuje klienta a navádza ho na spôsoby realizácie navrhnutých riešení.

5. etapa zaznamenania, etapa dokumentácie

Je to zároveň etapa overovania účinnosti našej činnosti. Je to posúdenie efektívnosti realizovaného riešenia z hľadiska zlepšenia soc. situácie klienta. Dokumentácia je dôležitá pre možnosti porovnávania jednotlivých postupov.

Sociálny pracovník využíva okrem základnej metódy **prípadovej konferencie** aj vyššie uvedené odborné metódy práce s dieťaťom a jeho rodinou (pozorovanie, rozhovor, diagnostika, bibliografia, prevencia atď. ...)

Dôležitá je **sanácia** - obnova, úprava, v kontexte rodiny ako aj v kontexte úpravy rodinných vzťahov a fungovaniu v rodine.

V súčinnosti s ÚPSVaR a rodičmi detí sa vytvorí Plán sociálnej práce s dieťaťom a jeho rodinou, s konkrétnymi úlohami pre zainteresovaných a s presným uvedením termínu plnenia úloh. Pri tvorbe Plánu sociálnej práce s dieťaťom a jeho rodinou je prítomné aj dieťa.

Jednotliví zamestnanci v priamom kontakte s dieťaťom, rodičmi a inými fyzickými osobami, pri výkone svojej činnosti využívajú aj **špecifické metódy, techniky a postupy podľa svojej odbornosti.**

Vychovávateľa sa pri odbornej práci orientujú najmä na prácu s deťmi. V rámci pedagogickej starostlivosti sa zameriavajú na výchovné pôsobenie na jednotlivé deti prostredníctvom využívania špecifických metód. Ich cieľom je zabezpečenie všetkých vývinových potrieb dieťaťa (biologické, emocionálne, citové, sociálne, morálne, duchovné, záujmové, relaxačné potreby). Základnými princípmi sú plánovitosť, vekuprimeranosť, individuálny prístup a vzťahová výchova. Hlavnými metódami práce vychovávateľa sú:

Výchovný rozhovor – založený na empatii, akceptácii a kongruencii

Pozitívne výchovné metódy - povzbudenie, ocenenie, pochvala, spoločná tvorba pravidiel

Logické dôsledky

Organizovanie a rozvoj voľnočasových aktivít detí – zvlášť športové aktivity

Príprava na vyučovanie

Modelové učenie – učenie bežným životným zručnostiam (napr. spoločné vykonávanie domácich prác, varenie, upratovanie, spoločné nákupy osobných potrieb)

Nácvik, tréning – zameraný na učenie konkrétnym zručnostiam a zmenu správania

Hra

Metóda ventilácie – dieťa sa cielene zbavuje prebytočného napätia

Relaxačné metódy – zamerané na zvládanie stresujúcich situácií

Interakčné cvičenia

Profesionálni rodičia sa pri práci orientujú najmä na prácu s deťmi. V rámci starostlivosti sa zameriavajú na výchovné pôsobenie na jednotlivé deti prostredníctvom využívania špecifických metód. Ich cieľom je zabezpečenie všetkých vývinových potrieb dieťaťa (biologické, emocionálne, citové, sociálne, morálne, duchovné, záujmové, relaxačné potreby). Základnými princípmi sú plánovitosť, vekuprimeranosť, individuálny prístup a vzťahová výchova. Hlavnými metódami práce profesionálneho rodiča v jeho domacom prostredí sú:

Výchovný rozhovor – založený na empatii, akceptácii a kongruencii

Pozitívne výchovné metódy - povzbudenie, ocenenie, pochvala, spoločná tvorba pravidiel

Logické dôsledky

Organizovanie a rozvoj voľnočasových aktivít detí – zvlášť športové aktivity

Príprava na vyučovanie

Modelové učenie – učenie bežným životným zručnosťami (napr. spoločné vykonávanie domácich prác, varenie, upratovanie, spoločné nákupy osobných potrieb)

Nácvik, tréning – zameraný na učenie konkrétnym zručnosťami a zmenu správania

Hra

Metóda ventilácie – dieťa sa cielene zbavuje prebytočného napätia

Relaxačné metódy – zamerané na zvládanie stresujúcich situácií

Interakčné cvičenia

S profesionálnymi rodičmi spolupracuje odborný tím centra, s deťmi sa odborné metódy vykonávajú v prostredí profesionálnej rodiny. V prípade potreby je zabezpečená spolupráca s externými odborníkmi.

V rámci **úpravy, resp. zmeny a riešenia problému** zapájame do spolupráce aj externých odborníkov a spolupracovníkov (lekár, CPPPaP, pedopsychiater, psychoterapeut, učiteľ a iní špecialisti).

Odborné metódy psychológa a sociálneho pracovníka sú rozpracované aj bode q).

m) Opis plánovania a poskytovania odbornej pomoci, ak centrum poskytuje starostlivosť tehotnej žene a tejto žene po pôrode a jej dieťaťu podľa §46 ods. 8 zákona:

- Tento bod programu nevykonávame

n) Opis plánovania a vyhodnocovania výchovnej činnosti v samostatne usporiadaných skupinách

Pri plánovaní a vyhodnocovaní výchovnej činnosti v samostatne usporiadanej skupine vychádzame individuálnych plánov rozvoja osobnosti detí. Výchovná činnosť v samostatne usporiadanej skupine je plánovaná mesačne na spoločnom stretnutí vychovávateľov. Do plánu sú zahrnuté aj podnety od jednotlivých detí (podľa veku a rozumovej úrovne). Výchovná činnosť v samostatne usporiadanej skupine sa vyhodnocuje raz mesačne.

V plánovaní sa zohľadňujú záujmy detí a ich vývinové potreby. Hlavné oblasti výchovnej činnosti sú: rekreačná, kultúrna, záujmová, športová, príprava na vyučovanie a voľnočasové aktivity. V plánovaní sa striedajú zložky výchovných oblastí: Spoločenská výchova, Etická výchova, Pracovná výchova, Rozumová výchova, Estetická výchova, Telesná výchova, Rodinná výchova a výchova k manželstvu a rodičovstvu, Ekologická výchova. Veľká časť výchovných činností je zameraná na nadobúdanie a rozvoj, ale aj upevňovanie samoobslužných a bežných životných zručností súvisiacich s vedením domácnosti. V súvislosti s tým sa deti podieľajú na upratovaní osobného priestoru v izbe, realizovaní nákupov potravín, hygienických a čistiacich potrieb, oblečenia, obuvi. Všetky tieto činnosti sú vykonávané pod vedením vychovávateľa, ktorý deti poveruje úlohami primerane ich fyzickému veku, rozumovej úrovni a fyzickým schopnostiam. Tieto úlohy sú plánované tak, aby deti postupne nadobúdali väčšiu samostatnosť pri ich plnení. Je dodržiavaná zásada prechodu od jednoduchšieho k zložitejšiemu. V každej výchovnej činnosti sú deti vedené k zodpovednosti za svoje rozhodnutia, ale aj k prijatiu dôsledkov svojho rozhodnutia. Špecifickou oblasťou výchovy je zvyšovanie finančnej gramotnosti detí (túto oblasť vychovávateľa zabezpečujú vedením detí k účelnému využitiu vreckového, vychovávateľa detí motivujú k tvorbe úspor, usmerňujú ich pri drobných nákupoch z vreckového). Poverovanie detí nákupmi je ďalším výchovným prostriedkom na získavanie zručností v oblasti finančnej gramotnosti a v orientácii reálnych cien.

Plánovanie prebieha v samostatne usporiadanej skupine s ohľadom na vek, pohlavie, rozumovú vyspelosť detí. Samostatne usporiadaná skupina Centra má vytvorenú aktuálnu

organizáciu dňa, ktorá zohľadňuje vekovú skladbu detí. Ako príklad uvádzame odporúčanie pre tvorbu organizácie pracovného dňa, soboty, nedele a sviatku (viď príloha : Organizácia pracovného dňa v samostatne usporiadanej skupine, v sobotu, v nedeľu a vo sviatok).

o) Opis obsahu prípravy na vykonávanie profesionálnej náhradnej starostlivosti podľa § 16 vrátane počtu hodín určených na nácvik praktických zručností vo výchovnej práci s deťmi a personálne zabezpečenie tejto prípravy, ak centrum vykonáva aj prípravu na vykonávanie profesionálnej náhradnej starostlivosti.

Tento bod programu nevykonávame, tieto činnosti zabezpečujú centrá, pri ktorých sú zriadené Centrá podpory profesionálnych náhradných rodičov (CPPNR).

q) Opis tvorby a vyhodnocovania čiastkových plánov individuálneho plánu rozvoja osobnosti dieťaťa, opis tvorby a vyhodnocovania individuálneho plánu odbornej práce s dieťaťom a jeho rodinou alebo plánu odbornej práce s plnoletou fyzickou osobou

Dôležitým princípom práce v centre pre deti a rodiny je **systematickosť a plánovitosť**. V rámci centra pre deti a rodiny je vytváraný **Individuálny plán rozvoja osobnosti dieťaťa (IPROD)**, ktorý je súborom čiastkových plánov vykonávania odborných činností pre dieťa a jeho rodinu a pre plnoletú fyzickú osobu v centre:

- plán sociálnej práce
- plán výchovnej práce s dieťaťom
- plán psychologickéj starostlivosti – hlavné úlohy psychologickéj činnosti psychológa centra

Prvým nevyhnutným predpokladom pre tvorbu IPROD je **komplexná odborná diagnostika** (zabezpečená zamestnancami centra pre deti a rodiny a externými odborníkmi). Výstupom diagnostiky je **identifikovanie silných stránok a rozvojových potrieb** klientov v jednotlivých oblastiach a **odporúčania pre konkrétne úlohy** vedúce k napĺňaniu týchto potrieb.

Pri následnom stanovení **hlavného cieľa a čiastkových cieľov** odbornej práce s dieťaťom a jeho rodinou sú zapájaní klienti (dieťa – s ohľadom na jeho vek a rozumovú vyspelosť a jeho rodina), odborní, pedagogickí zamestnanci a profesionálni náhradní rodičia Centra pre deti a rodiny, pracovníci orgánu SPODaSK a samosprávy, prípadne iné zainteresované osoby. IPROD je výstupom tímovej spolupráce (**prípadová konferencia**). IPROD obsahuje hlavný cieľ a čiastkové ciele, ako aj popis **konkrétnych úloh (krátkodobých a dlhodobých)**, ktoré majú viesť k naplneniu cieľov, s uvedením *termínov a zodpovedných osôb*. Časový rámec, pre ktorý je IPROD vytváraný, je školský rok (september – august), resp. obdobie určené pre plnenie výchovného opatrenia. **Vyhodnotenie IPROD** je minimálne raz za 6 mesiacov, ale v prípade akejkoľvek zmeny alebo závažnej skutočnosti je plán vyhodnocovaný priebežne. Vyhodnotenie IPROD je úlohou celého tímu okolo dieťaťa a rodiny (vrátane klientov). V prípade uloženého neodkladného opatrenia a výchovného opatrenia sa vyhodnocovanie IPROD robí v intervale 2 mesiacov. Celkové zhodnotenie naplnenia cieľa a práce pri neodkladnom opatrení a výchovnom opatrení sa vypracováva jeden mesiac pred

ukončením opatrenia. Obvykle je využívaná prípadová konferencia, prípadne pracovné stretnutia odborného tímu.

Plán sociálnej práce obsahuje:

- mieru ohrozenia dieťaťa
- zhodnotenie situácie dieťaťa a jeho rodiny
- spolupracujúce subjekty na tvorbe plánu sociálnej práce
- ciele sociálnej práce v centre
- konkrétne úlohy na dosiahnutie cieľov pre jednotlivé zúčastnené subjekty
- kritérium hodnotenia splnenia úlohy
- výsledok prehodnotenia plnenia úloh
- výsledok prehodnotenia miery ohrozenia dieťaťa
- ďalšie rozhodujúce skutočnosti

Vyhodnotenie plnenia úloh vykonáva orgán SPOD a SK spoločne so subjektmi, ktoré na pláne sociálnej práce participujú.

Plán sociálnej práce obsahuje aj **plán prípravy na osamostatnenie sa** mladého dospelého, vypracovaný najmenej rok pred dovŕšením plnoletosti dieťaťa a **plán osamostatňovania sa** mladého dospelého. Na tvorbe týchto plánov spolupracujú deti a mladí dospelí v spolupráci so sociálnymi pracovníčkami a sprevádzajúcim vychovávateľom.

Plán výchovnej práce s dieťaťom v samostatnej usporiadanej skupine a v profesionálnej rodine vypracúva a vyhodnocuje vychovávateľ alebo profesionálny rodič spoločne s dieťaťom (s ohľadom na jeho vek a rozumové schopnosti) a vypracováva sa na školský rok. V rámci individuálnej práce s dieťaťom sprevádzajúci vychovávateľ alebo profesionálny rodič vypracováva mesačné čiastkové plány, ktoré vyhodnocuje formou listu dieťaťu. Plán výchovnej práce s dieťaťom sa zameriava na tieto oblasti: potreby súvisiace so starostlivosťou, vývinové potreby a kompenzácia nedostatkov, potreba udržiavania kontaktov s biologickou rodinou, sociálne potreby (schopnosť pracovať v skupine), potreba posilňovania trvalých vzťahov s rovesníkmi a dospelými. Činnosti vyplývajúce z výchovného plánu zabezpečuje spoločne s dieťaťom vychovávateľ alebo profesionálny rodič.

Plán psychologickej starostlivosti sa vypracováva každý rok a to na základe odbornej psychodiagnostiky, alebo na základe úloh vyplývajúcich z prípadových konferencií, z porád odborného tímu a pod. Plán psychologickej starostlivosti sa vypracováva najdlhšie na obdobie jedného roka, zvyčajne na školský rok. Plán psychologickej starostlivosti sa vyhodnocuje psychológ 2 x ročne.

Súčasťou plánu psychologickej starostlivosti je:

- meno a priezvisko
- dátum narodenia
- vývinové obdobie (podľa Ericksona, Freuda a pod.)
- aktuálny názor na rodinu
- plán psychologickej činnosti
- odporúčania pre všestranný a harmonický vývin klienta

Z plánu psychologické starostlivosti vyplývajú konkrétne úlohy pre prácu psychológa s klientom. Plán psychologické činnosti zahŕňa nasledujúce aktivity:

1. Individuálna práca s dieťaťom a mladým dospelým:

- skrining psychického a emočného stavu
- psychologické poradenstvo
- individuálna psychoterapia (zabezpečená externou formou)

2. Skupinové aktivity

- preventívne aktivity
- sociálno-psychologický výcvik

3. Iné:

- psychologické aktivity s ďalšími osobami, cieľom týchto aktivít je nepriame zlepšenie situácie dieťaťa al. mladého dospelého (poradenstvo alebo odborná konzultácia vychovávateľom, profesionálnym rodičom, rodičom al. príbuzným)

Psychodiagnostika predstavuje poznávanie, hodnotenie a meranie psychických stavov, vlastností, funkcií a procesov.

a, **prvotná orientácia v probléme** alebo orientačná diagnostika, ktorej výsledkom je získanie vhľadu o probléme klienta.

b, **vlastná diagnostická fáza** počas ktorej sa aplikujú diagnostické metódy zamerané na zisťovanie, hľadanie príčin, ktoré spôsobili alebo viedli, podmieňovali vznik problému. Najdôležitejšie v tejto fáze je rozlíšiť skutočné problémy od pseudoprotblémov a hlavne rozpoznať príčiny problémov od dôsledkov.

c, treťou fázou je **prognóza**, ktorá naznačuje perspektívy riešenia problému, resp. ďalšie postupy a metódy práce. *Psychologická diagnostika dieťaťa umiestneného do centra je okrem iného aj podkladom pre vypracovanie IPRoDu.*

Psychologické poradenstvo pre deti zohľadňuje špecifiká tejto cieľovej skupiny a v rámci individuálneho poradenstva je pre deti okrem rozhovorov využívaná hra, kreativita, imaginácia a rôzne médiá na získanie a udržanie motivácie detského klienta. Pri skupinovom poradenstve pre deti (3-10 detí) sú využívané najmä hry s psychologickým a edukatívnym potenciálom, inscenačné metódy, diskusné metódy, relaxačné metódy, prednášky, sociálno-psychologický výcvik.

Medzi najčastejšie používané metódy psychologické diagnostiky sú využívané: **sebapozudzovacie techniky, pozorovacie techniky** (vrátane návštevy v rodine), **analýza spontánnych produktov a testové metódy** (vývinové škály, inteligenčné testy a súbory, testy špeciálnych schopností, znalostí a zručností, projektívne metódy, kresebné techniky, dotazníky, objektívne testy osobnosti, posudzovacie škály).

Keďže **individuálne plány odbornej práce s dieťaťom a jeho rodinou** sú súčasťou IPRoD, sú rovnako vypracované na obdobie jedného školského roka, resp. na obdobie určené

pre plnenie výchovného opatrenia a vyhodnotené sú minimálne raz za 6 mesiacov (február, júl/august). V prípade výchovného a neodkladného opatrenia je vyhodnocovanie minimálne raz za dva mesiace. Výsledky vyhodnotenia jednotlivých plánov odbornej práce sú podkladom pre vyhodnotenie celého IPROD.

r) Centrum cielene vytvára podmienky pre **záujmovú činnosť, športovú činnosť, kultúrnu činnosť, rekreačnú činnosť a prejavovanie náboženského vyznania a viery** pre deti a mladých dospelých, ktorým je poskytovaná pobytová forma opatrení.

Deti a mladí dospelí sa podľa svojho záujmu zúčastňujú rôznych súťažných podujatí. Deti a mladí dospelí majú tiež možnosť navštevovať rôzne záujmové krúžky, ktoré ponúkajú základné školy a tiež sa zapojiť do rôznych výtvarných a iných záujmových súťaží (napr. v rámci základných škôl, centier voľného času a iných organizácii). V rámci výchovných činností rozvíjajú vychovatelia a profesionálni rodičia u detí **záujmovú činnosť** – tvorivé dielne, ručné práce, pestovateľské zručnosti v priestoroch detského domova, prípadne v profesionálnych rodinách.

Deti a mladí dospelí sú vedení ku **kultúrnym hodnotám** v rámci rôznych divadelných predstavení, návštevou kín a iných kultúrnych podujatí, ktoré pre naše centrum organizujú spolupracujúce organizácie. Zúčastňujú sa aj verejných podujatí v sprievode vychovávateľov a profesionálnych rodičov.

V rámci **rekreačnej činnosti** sú pre deti zabezpečené letné a zimné rekreačné pobyty, návšteva zoologickej záhrady a pravidelné výlety. V priebehu školského roka vychovatelia a profesionálni rodičia organizujú pre deti návštevy relaxačno-športových zariadení (Aqua park Senec, Petržalská plaváreň, kúpalisko Gols, Bruck an der Leitha).

V prípade záujmu detí a ich rodičov si deti môžu v škole zvoliť ako predmet náboženstvo, etickú výchovu. V prípade iného vierovyznania je účasť detí na bohoslužbách umožňovaná podľa individuálnych možností. Deťom i mladým dospelým je umožnené **slobodné prejavovanie náboženského vyznania a viery**.

s) Zabezpečovanie **zdravotnej starostlivosti** deťom a plnoletým fyzickým osobám, pre ktoré sa vykonávajú pobytové opatrenia v centre

Centrum zabezpečuje zdravotnú starostlivosť deťom a mladým dospelým prostredníctvom pediatričky MUDr. Špánikovej na Fedinovej 9 v Bratislave. Stomatologická starostlivosť detí a mladým dospelým je zabezpečená MUDr. Soňa Šegulová. V prípade potreby sa špecializovaná odborná starostlivosť zabezpečovaná v Detskej klinike LF UK a DFNSP, Limbova 1, Bratislava.

t) Zabezpečenie **školskej dochádzky a príprava na povolania** detí a plnoletých fyzických osôb do 25 roku veku (ďalej len „mladí dospelí“) po ukončení pobytového opatrenia súdu nadobudnutím plnoletosti dieťaťa podľa § 55 zákona, pre ktoré sa vykonávajú pobytové opatrenia v centre.

Každé dieťa, ktoré je prijaté do centra, má zabezpečené vzdelávanie v systéme materských, základných, stredných a vysokých škôl s vyučovacím jazykom slovenským. **Školská**

dochádzka a príprava na povolanie u detí, pre ktoré sa vykonáva pobytové opatrenie v našom centre a u mladých dospelých (zotrúvajújúcich v našom centre po dosiahnutí dospelosti na základe písomnej dohody) je zabezpečená:

- Základnou školou v spádovej oblasti.
- Spojenou školou Mokrohájska 3 v BA
- Špeciálnou školou Dúbravská cesta 2 v BA
- strednými školami a strednými odbornými školami podľa profesijnej orientácie, predpokladov a slobodného výberu detí a mladých dospelých, ktoré sú dostupné na každodenné dochádzanie
  - vysokými školami podľa profesijnej orientácie, predpokladov a slobodného výberu mladých dospelých, ktoré sú dostupné na každodenné dochádzanie,

Príprava na vyučovanie prebieha podľa organizačnej štruktúry dňa v každej samostatne usporiadanej skupine alebo v profesionálnej náhradnej rodine. Realizuje sa v popoludňajších hodinách v izbách detí, kde má každé dieťa svoj písací stolík. Dodržiava sa vysoko individuálny prístup, s ohľadom na vek, rozumovú úroveň a špecifické vzdelávacie potreby jednotlivých detí. Prípravu na vyučovanie zabezpečujú službukonajúci vychovávatelia alebo profesionálni náhradní rodičia. Vychovávatelia dodržiavajú odporúčania a usmernenia zo strany vyučujúcich, ale aj členov odborného tímu centra. Okrem toho sa zúčastňujú návštev školy a rodičovských združení a o zistených skutočnostiach informujú vedenie centra a členov odborného tímu.

u) **opis práv dieťaťa** alebo plnoletej fyzickej osoby, pre ktoré sa vykonávajú opatrenia v centre a opis práv rodiča dieťaťa a iných blízkych osôb dieťaťa alebo plnoletej fyzickej osoby, pre ktoré sa vykonávajú opatrenia v centre

Deti sú so svojimi právami oboznamované v rámci výchovno-vzdelávacích aktivít v samostatne usporiadanej skupine, ale aj prostredníctvom stretnutí detí s odborným tímom. K dispozícii majú deti práva vychádzajúce z Deklarácie práv dieťaťa na voľne prístupnom mieste. Jednotlivé práva sú formulované s ohľadom na vek a rozumovú vyspelosť detí, sú deťom sprostredkované zrozumiteľnou formou. Rovnako majú k dispozícii kontakty na bezplatné linky pomoci (napr.116 111, www.ipcko.sk...). Deti sú informované o bezplatnej možnosti kontaktovania Komisarčky pre deti formou poštovej zásielky. Deti majú k dispozícii zoznam webových, emailových a tel. kontaktov (vid'. príloha č.4), na ktoré sa môžu obrátiť v prípade potreby aj bez vedomia centra, poštovou zásielkou, telefonicky alebo emailom. Deti majú k dispozícii počítač a tablety, ktoré sú pripojené na internet.

Okrem dodržiavania deklarácie práv dieťaťa, vychovávatelia a ostatní zamestnanci centra **rešpektujú a zabezpečujú naplnenie ďalších práv dieťaťa a mladého dospelého, pre ktoré sa vykonávajú opatrenia v centre:**

- **Právo na súkromie** – každé dieťa a mladý dospelý umiestnený v centre má vlastný životný priestor v spoločnej izbe.
- **Právo na vzťah a kontakt s rodinou** – avšak v prípade, ak príde rodič pod vplyvom alkoholu a iných omamných látok, nebude mu umožnený kontakt s dieťaťom.

- **Právo dieťaťa a mladého dospelého tráviť pobyty v domácnosti rodičov a blízkych osôb** - v prípade, ak sú splnené tieto podmienky: prešetrenie domáceho prostredia, centrum sleduje, či má rodič vytvorené dostatočne vhodné podmienky, ktoré neohrozujú celkový vývin dieťaťa, fyzická a psychická spôsobilosť rodiča, primerané výchovné zručnosti rodiča. Dĺžka pobytu závisí od dohody rodiča s centrom.
- **Právo zúčastniť sa prípadovej konferencie** – dieťa a mladý dospelý má možnosť zúčastniť sa prípadovej konferencie, resp. jej časti s ohľadom na jeho vek, rozumovú a emocionálnu vyspelosť a aktuálny psychický stav.
- **Právo zúčastniť sa na tvorbe IPROD- u** – jedným zo základných princípov tvorby IPROD-u je, že zohľadňuje názor a potreby dieťaťa alebo mladého dospelého. Dieťa sa vyjadruje k jednotlivým oblastiam plánu výchovnej práce a k vlastnému výberu profesionálnej orientácie.
- **Právo na informácie o vyúčtovaní vreckového a úspor** –Vreckové sa dieťaťu a mladému dospelému vypláca mesačne v sume stanovenej zákonom podľa veku. Dieťa a mladý dospelý preberá vreckové za účasti vychovávateľa a prítomného svedka.
- **Právo na poskytnutie vecných darov** – dieťaťu a mladému dospelému podľa § 65 písm. a) sa pri dôležitých udalostiach v ich živote, ktorými sú najmä denník narodenín a menín, významné náboženské udalosti v živote dieťaťa a mladého dospelého, dosiahnutie školských úspechov, športových úspechov a iných úspechov v ostatných oblastiach spoločenského života, poskytujú vecné dary v kalendárnom roku najmenej vo výške 25% sumy životného minima pre nezaopatrené dieťa.
- **Právo na príspevok na uľahčenie osamostatnenia sa mladého dospelého** – mladému dospelému podľa § 65 písm. b) sa poskytuje jednorazový príspevok na uľahčenie osamostatnenia sa mladého dospelého a to na zabezpečenie bývania, vecí súvisiacich s bývaním a prípravy na povolanie mladého dospelého. Príspevok na uľahčenie osamostatnenia sa mladého dospelého sa poskytuje pri odchode z centra, ak v dohode podľa § 55 ods. 5 nie je dohodnuté inak. Príspevok na osamostatnenie sa mladému dospelému sa poskytuje iba raz. Poskytuje sa tromi spôsobmi: a) peňažnou formou, b) vecnou formou, c) kombinovanou formou. Príspevok na uľahčenie osamostatnenia sa mladého dospelého sa vypláca podľa § 68 ods. 3 a 4.
- **Právo na vyplatenie stravnej jednotky mladému dospelému**, ktorý sa stravuje u iných fyzických alebo právnických osôb
- **Právo na vychádzky mimo centra bez sprievodu dospeljej osoby** – je možné umožniť deťom nad 15 rokov veku (držiteľ občianskeho preukazu)
- **Právo na vzťahy s rovesníkmi aj mimo centra** – deti a mladý dospelý majú možnosť stretávať sa so spolužiakmi, rovesníkmi alebo kamarátmi v škole, v rámci osobného voľna v prostredí centra, mimo areálu centra a to u detí s ohľadom na vek a rozumovú a sociálnu vyspelosť.
- **Právo na oslavu menín, narodenín a iných významných udalostí**– napr. prijatie sviatostí, významné školské a športové úspechy, úspechy v záujmovej oblasti,...
- **Právo na príspevok pri dôležitých udalostiach v živote dieťaťa a mladého dospelého**
- **Právo na účasť na spoločenských podujatiach, akciách mimo centra** – s ohľadom na vek, rozumovú, emocionálnu a sociálnu vyspelosť

- **Právo na sebvýjadrenie a sebarealizáciu**
- **Právo povedať „neviem“ a požiadať o pomoc**
- **Právo porušiť pravidlo s vedomím ponesenia vlastnej zodpovednosti**
- **Právo diskutovať s vychovávateľom o forme uloženého výchovného prostriedku za porušenie pravidla**
- **Právo na prístup ku korešpondencii** – deťom a mladým dospelým je doručovaná pošta na kontaktnú adresu centra, doručení poštu odovzdáva dieťaťu sociálny pracovník, prípadne službukonajúci vychovávateľ

Právo prístupu k internetu – dieťa a mladý dospelý má možnosť využívať internet a sociálne siete v prítomnosti odborných zamestnancov, notebook samostatne usporiadanej skupiny, súkromné zariadenie dieťaťa. Zo strany vychovávateľov, ale aj ostatných zamestnancov, je vykonávaná kontrola navštívených stránok, aby sa predišlo prezeraniu nevhodných stránok a používaniu nevhodnej komunikácie na sociálnych sieťach. Vychovávatelia využívajú odporúčania týkajúce sa bezpečnosti na internete. (Príloha č. 2: Odporúčania týkajúce sa bezpečnosti na internete pre deti a vychovávateľov v Centre pre deti a rodiny).

- **Právo používania služobného telefónu** – dieťa má možnosť sa kontaktovať s rodičmi a s blízkymi osobami prostredníctvom mobilného telefónu, ktorý je k dispozícii sedem dní v týždni. Dieťa telefonuje v prítomnosti službukonajúceho vychovávateľa alebo iného zamestnanca centra.

Práva rodičov a iných blízkych osôb dieťaťa, pre ktoré sa vykonávajú opatrenia v centre:

- **Právo telefonického kontaktu s dieťaťom** – rodič dostane k dispozícii služobné telefónne čísla zamestnancov centra
- **Právo osobnej návštevy dieťaťa v centre** – avšak v prípade, ak príde rodič pod vplyvom alkoholu a iných omamných látok, nebude mu umožnený kontakt s dieťaťom.
- **Právo na informácie o aktuálnom fyzickom, psychickom a sociálnom vývine dieťaťa** – pri telefonickom alebo osobnom kontakte budú rodičovi poskytnuté všetky dôležité aktuálne informácie, ktoré sa týkajú dieťaťa.
- **Právo zúčastňovať sa na tvorbe IPROD-u** - jedným zo základných princípov tvorby IPROD-u je, že zohľadňuje názor a aktuálne možnosti rodiča, prípadne inej blízkej osoby, najmä v oblasti plánu sociálnej práce s dieťaťom a jeho rodinou.
- **Právo rodiča prebrať si dieťa na pobyt do svojej domácnosti** – v prípade, ak sú splnené tieto podmienky: prešetrenie domáceho prostredia, centrum sleduje, či má rodič vytvorené dostatočne vhodné podmienky, ktoré neohrozujú celkový vývin dieťaťa, fyzická a psychická spôsobilosť rodiča, primerané výchovné zručnosti rodiča. Dĺžka pobytu závisí od dohody rodiča s centrom.
- **Právo na vyplatenie stravnej jednotky počas pobytu dieťaťa v domácnosti rodičov alebo iných blízkych osôb** – stravná jednotka sa vypláca podľa usmernenia v zmysle Vyhlášky č. 103/2018, § 9, ods. 1 – stravná jednotka na deň pre dieťa, mladého dospelého, sa určuje podľa počtu odobratých jedál v percentuálnom podiele zo sumy vypočítanej podľa vekovej kategórie (§ 8 Vyhlášky). Príspevok na stravu prevezme osobne rodič alebo dospelá fyzická osoba, ktorá dieťa preberá zo zariadenia. V prípade, že sa dieťa vráti do

centra skôr, ako bol dohodnutý termín návratu do zariadenia, rodič alebo fyzická osoba sú povinní príspevok vrátiť.

v) Opis **povinnosti dieťaťa** alebo plnoletej fyzickej osoby, pre ktoré sa vykonávajú opatrenia v centre a opis povinností rodiča dieťaťa a iných blízkych osôb dieťaťa alebo inej plnoletej fyzickej osoby, pre ktoré sa vykonávajú opatrenia v centre, vrátane podmienok návštev v centre tak, aby návštevy nenarúšali program centra

Povinnosti pre deti, pre ktoré sa vykonávajú opatrenia v centre, vyplývajú z dohodnutých pravidiel, na ktorých tvorbe sa podieľajú deti v spolupráci s vychovávateľmi, prípadne členmi odborného tímu. Pravidlá nie sú striktné, sú flexibilné a otvorené zmene. Samostatne usporiadaná skupina centra má pravidlá vytvorené a prispôsobené aktuálnemu vekovému zloženiu detí. Ako príklad uvádzame odporúčanie pre tvorbu pravidiel pre deti v samostatnej usporiadanej skupine a z nich vyplývajúce povinnosti .

Povinnosti rodičov. Rodič dieťaťa umiestneného v centre (na základe rozhodnutia súdu) má zachované práva v súlade so Zákom o rodine a Všeobecnou deklaráciou ľudských práv. Zároveň mu z tohto vyplývajú tieto povinnosti:

- prejavovať zamestnancom primeranú úctu a rešpekt. Prípadné nezhody riešiť slušným spôsobom, bez používania vulgarizmov a akýchkoľvek agresívnych prejavov. V prípade nedodržania tejto povinnosti bude privolaná polícia a následne môže byť ďalší kontakt rodiča s dieťaťom monitorovaný, prípadne obmedzený.
- počas písomného, telefonického alebo osobného kontaktu s dieťaťom rešpektovať pravidlá slušného správania, zachovávať bezpečie a ochranu dieťaťa, nepoužívať vulgarizmy ani iné nevhodné prípadne agresívne formy správania voči dieťaťu. V prípade nedodržania tejto povinnosti bude privolaná polícia a následne môže byť ďalší kontakt rodiča s dieťaťom monitorovaný, prípadne obmedzený.
- navštevovať dieťa upravený (čisto a primerane oblečený), v dobrom zdravotnom stave, bez vplyvu alkoholu alebo iných návykových látok. V prípade nedodržania tejto povinnosti mu nebude umožnený kontakt s dieťaťom.
- platiť výživné na dieťa určené súdom formou mesačnej úhrady na účet Centra pre deti a rodiny (podrobné informácie o forme a spôsobe platby poskytuje sociálna pracovníčka centra pri prvom kontakte s rodičom). Pri nesplnení tejto povinnosti, bude uplatnený nasledovný postup:
  - písomná upomienka – s možnosťou dohody o splátkach
  - pohľadávka postúpená na exekučné konanie
  - trestné oznámenie o neplnení vyživovacej povinnosti
- informovať centrum o všetkých skutočnostiach, ktoré môžu byť nápomocné počas dočasnej starostlivosti o dieťa v centre (osobne, telefonicky, písomne alebo e-mailom). Plnenie tejto povinnosti je súčasťou hodnotenia úrovne spolupráce a záujmu rodiča o riešenie životnej situácie dieťaťa.

- informovať centrum o zmene svojho bydliska, pracoviska a svojich príjmoch. Plnenie tejto povinnosti je súčasťou hodnotenia úrovne spolupráce a záujmu rodiča o riešenie životnej situácie dieťaťa.
- zúčastňovať sa prípadových konferencií alebo iných pracovných stretnutí zameraných na riešenie prípadne zlepšenie životnej situácie ich dieťaťa (prípadnú neúčasť vopred ospravedlniť a zdôvodniť). Plnenie tejto povinnosti je súčasťou hodnotenia úrovne spolupráce a záujmu rodiča o riešenie životnej situácie dieťaťa.
- spolupracovať s centrom podľa dohodnutých pravidiel a úloh vyplývajúcich z Plánu sociálnej práce s dieťaťom a jeho rodinou. Plnenie tejto povinnosti je súčasťou hodnotenia úrovne spolupráce a záujmu rodiča o riešenie životnej situácie dieťaťa.
- oznámiť centru najneskôr tri dni vopred svoj záujem o prevzatie dieťaťa na pobyt vo svojej domácnosti – napr. v prípade, ak sa jedná o víkendový pobyt, je potrebné oznámenie uskutočniť v utorok pred víkendom.
- zabezpečovať starostlivosť a výchovu dieťaťa počas návštevy v domácom podľa pokynov pedagogických a odborných zamestnancov centra, ktoré sú v súlade s IPROD a zdravým vývinom dieťaťa (fyzickým, emocionálnym, sociálnym a morálnym). Pri nedodržaní tejto povinnosti bude uplatnený tento postup (podľa závažnosti a stupňa ohrozenia zdravého vývinu dieťaťa):
  - prvé upozornenie ústne
  - upozornenie písomné
  - obmedzenie pobytov dieťaťa v domácom prostredí
- počas návštevy dieťaťa v domácom prostredí chrániť zdravie dieťaťa, napr. pokračovať v zdravotnej starostlivosti o dieťa (medikamentózna liečba), a pod., ak je to potrebné.
- Zabezpečiť návrat dieťaťa do centra v dohodnutom čase, v prípade, že sa dieťa do centra nevrátilo, centrum je povinné bezodkladne vyzvať rodiča dieťaťa, aby do 24 hodín od vyzvania zabezpečil návrat dieťaťa do centra (§ 53, ods. 5).
- vrátiť preplatok príspevku na stravu dieťaťa, ak sa dĺžka pobytu dieťaťa v domácom prostredí skrátí.

w) taxatívny opis výchovných prostriedkov, ktoré je možné uložiť za nedodržanie povinností podľa písmena v), vrátane času ich trvania a možnosti prehodnotenia výchovného prostriedku, ak s jeho použitím dieťa alebo plnoletá fyzická osoba, pre ktoré sa vykonávajú opatrenia v centre, nesúhlasia

V podmienkach centra sa snažíme zabezpečiť výchovu detí čo najviac podobnú prirodzenej rodinnej výchove. Prioritou je preto umiestňovanie detí do profesionálnych náhradných rodín, kde je im zabezpečená komplexná starostlivosť a výchova v rodinnom prostredí pri súčasnej podpore vzťahov detí s ich vlastnou rodinou. Časti detí je však v našom centre poskytovaná starostlivosť v samostatne usporiadanej skupine, kde je najvýraznejší rozdiel v porovnaní s výchovou v rodine v tom, že v skupine je väčší počet detí než v bežnej rodine a že starostlivosť zabezpečujú vychovávatelia striedajúci sa v službách. Pre tieto deti sa snažíme výchovu priblížiť rodine prostredníctvom pravidiel a režimu blízkeho viacdetej rodine. Deti sú cielene vedené k spolupatričnosti a vzájomnej pomoci, staršie deti pomáhajú mladším v bežných činnostiach a podobne.

Ako v prostredí samostatne usporiadanej skupiny tak aj v prostredí profesionálnej náhradnej rodiny nie sú používané ako výchovný prostriedok zákaz kontaktu s rodičmi a ďalšími blízkymi osobami, sociálne vylúčenie, vyžadovanie neprimeraných fyzických výkonov, zásahov do vonkajšieho vzťahu a nosenia znevažujúceho oblečenia, neodôvodnené zasahovanie do stravovania a iné výchovné prostriedky a postupy práce, ktoré dieťaťu môžu spôsobiť poníženie a neprimerane zasiahnuť do jeho ľudskej dôstojnosti. ....

Základným výchovným prostriedkom využívaným pri starostlivosti o deti v našom centre je **výchova pravidlami a dôsledkami**. Pritom dodržiavame tieto kľúčové princípy výchovy:

Individuálny prístup – všetky výchovné prostriedky sú používané primerane veku, zrelosti dieťaťa. jeho povahovým špecifikám, ako aj s ohľadom na závažnosť a úmysel porušenia pravidiel.

Jednotnosť vychovávateľov, resp. profesionálnych náhradných rodičov – obzvlášť pri výchove v samostatne usporiadanej skupine je nevyhnutná spolupráca dospelých, ich vzájomná komunikácia a sledovanie spoločného cieľa

Dôslednosť – vyvodzovanie dôsledkov aj v zdanlivo banálnych situáciách učí deti niest' zodpovednosť za vlastné rozhodnutia

Ako predpokladom efektívnej výchovy zdôrazňujeme **najmä otvorený a dôverný vzťah** medzi „vychovávajúcim“ dospelým a „vychovávaným“ dieťaťom. Za tento vzťah je zodpovedný dospelý (vychovávateľ, profesionálny náhradný rodič) a je budovaný najmä týmito prostriedkami: **príjemné spoločné zážitky, ocenenie a pochvala** (slovná, materiálna, neverbálna) v rámci každodenného kontaktu, pri výnimočných udalostiach a v rámci komunitných stretnutí.

V zásade výchovné pôsobenie rozdeľujeme na dve fázy: prevencia a riešenie samotného výchovného problému

1. Výchovná prevencia

- Po príchode do centra je dieťa sprevádzajúcim vychovávateľom, resp. profesionálnym náhradným rodičom (v prípade potreby psychológom) oboznámené s dohodnutými pravidlami a zaužívanými rituálmi a ich významom. Vychovávateľa, resp. profesionálny náhradný rodič cielene a plánovite vyhľadáva a vytvára príležitosti na to, aby bolo dieťa pochválené, ocenené a aby tak bola posilňovaná jeho pozitívna sebahodnota (záujmové aktivity, vyzdvihovanie jeho fungovania v skupine, či rodine, pomoc ostatným deťom, najmä mladším a slabším)
- Psychologičky a sociálne pracovníčky (prípadne externe spolupracujúci odborníci) realizujú skupinové preventívne aktivity zamerané na prevenciu sociálno-patologických javov, posilnenie empatie a tolerance, súdržnosti, komunikačných a interpersonálnych zručností (vrátane riešenia konfliktov, zvládania hnevu a pod.)

2. Riešenie výchovného problému

O výchovnom probléme hovoríme vtedy, keď dôjde k porušeniu dohodnutého pravidla dieťaťom. Pri jeho riešení zvažujeme závažnosť a opakovanie, resp. úmysel porušenia pravidla.

- V prípade, že ide porušenie pravidla **menej závažné**
  - a) neohrozujúce dieťa samotné ani ostatné deti, či dospelých
  - b) vyskytujúce sa prvýkrát, či neúmyselne

napr. zanedbanie domácich úloh, nedodržiavanie poriadku, poškodenie majetku, strata cestovného preukazu a iných osobných predmetov, sú uplatňované tieto výchovné prostriedky:

- Pohovor s vychovávateľom al. profesionálnym rodičom – s cieľom zistenia príčin a usmernenia dieťaťa do budúcnosti s poukázaním na možné dôsledky pri opakovaní porušenia pravidiel
- Psychologická intervencia – umožnenie ventilácie emócií dieťaťa a jeho vedenie k náhľadu na svoje správanie (s ohľadom na vyspelosť dieťaťa)
  - c) vyskytujúce sa opakovane (napriek predchádzajúcim opatreniam)
  - Vyvodenie dôsledkov vedúcich k tomu, aby sa dieťa naučilo riešiť svoje potreby prijateľným spôsobom a v súlade s pravidlami a aby rozvíjalo svoje sociálne zručnosti (vedenie a zvýšená kontrola dieťaťa vychovávateľom alebo profesionálnym pri domácich a sebaobslužných prácach, príprave na vyučovanie, sprevádzanie dieťaťa, obmedzenie osobného voľna a pod.)
  - Psychologická intervencia – umožnenie ventilácie emócií dieťaťa a jeho vedenie k náhľadu na svoje správanie (s ohľadom na vyspelosť dieťaťa)
- V prípade, že ide **závažné** porušenie pravidiel
  - d) ohrozujúce dieťa samotné alebo ostatné deti, či dospelých
  - e) vyskytujúce sa opakovane, či úmyselne
napr. útek, neskorý návrat do centra, agresívne správanie voči sebe, deťom alebo dospelým, fajčenie resp. užívanie omamných látok a alkoholu, nevhodná komunikácia na sociálnej sieti, používanie vulgarizmov, krádeže, predčasné sexualizované správanie a pod.,

Uplatňované sú tieto výchovné prostriedky:

- Zastavenie ohrozujúceho správania – podľa postupov v rizikových situáciách (viď bod y) tohto dokumentu)
- Pohovor s vychovávateľom alebo profesionálnym rodičom
- Psychologická intervencia
- Pohovor s vedúcim úseku starostlivosti o deti, prípadne riaditeľkou centra
- Vyvodenie dôsledkov:
  - dôsledok má priamu súvislosť so správaním dieťaťa, resp. s porušeným pravidlom
  - dôsledok je veku primeraný
  - dôsledok správania učí dieťa žiaducemu správaniu

Napríklad:

- V prípade neskorého príchodu z povolenej vychádzky, môže byť použitý výchovný prostriedok – skrátenie nasledujúcej vychádzky o čas neskorého príchodu (dieťa prišlo o hodinu neskôr, ako bolo dohodnuté s vychovávateľom, ďalšia vychádzka bude o hodinu krátená).
- V prípade opakovaného neskorého príchodu z vychádzky, môžu byť použité výchovné prostriedok – dočasné úplné obmedzenie vychádzky, dĺžka tohto opatrenia zohľadňuje individuálne špecifiká konkrétneho dieťaťa (vek, rozumová a emocionálna vyspelosť) najdlhšie v trvaní jedného týždňa.

- V prípade odmietnutia plnenia si povinností, môže byť použitý výchovný prostriedok - obmedzenie osobného voľna alebo obľúbenej aktivity so súčasným zapojením dieťaťa do zmysluplných činností (spojeným s nácvikom potrebných sociálnych, sebaobslužných a pracovných zručností) a presným vymedzením času trvania maximálne však na 2 týždne.
- V prípade zistenia nevhodnej komunikácie prostredníctvom sociálnych sietí, prezerania nevhodných internetových stránok, môže byť ako výchovný prostriedok využité obmedzenie používania internetu či mobilného telefónu so súčasným vymedzením podmienok k návratu obvyklého používania internetu a mobilu. Dĺžka uloženého výchovného prostriedku môže byť maximálne 2 týždne.

- V prípade nerešpektovania zákazu fajčenia alebo poškodenia majetku centra, prípadne svojho osobného vybavenia, môže byť ako výchovný prostriedok použité zadržanie časti alebo celého vreckového na jeden mesiac, prípadne uloženie časti alebo celého vreckového na vkladnú knižku dieťaťa.

- Ak nebudú použité výchovné prostriedky pre dieťa efektívne (napr. opakované porušovanie pravidiel, záškoláctvo, ohrozovanie mravnej výchovy ostatných detí, opakované užívanie návykových látok, ohrozovanie seba a iných detí, a pod...), nadviažeme spoluprácu s psychiatrickou ambulanciou, prípadne inými odborníkmi. Ak ohrozujúce správanie dieťaťa bude i naďalej pretrvávajúť, ďalším stupňom riešenia výchovného problému, bude pobyt v diagnostickom centre v režimovom zariadení. Po skončení diagnostického pobytu budú vo výchovno-vzdelávacom procese v centre dodržiavané a uplatňované odporúčania diagnostického centra. V prípade napr. opakovanej trestnej činnosti bude nasledovať premiestnenie dieťaťa do reedukačného centra na základe rozhodnutia súdu alebo pri závislostiach do resocializačného zariadenia taktiež na základe rozhodnutia súdu.

Predpokladom efektívnej výchovy je aj posilňovanie žiaduceho správania využitím výchovných prostriedkov ako pozitívna spätná väzba, ocenenie, pochvala, udelenie výhody – napr. možnosť predĺženia večierky, predĺžený čas vychádzky, kultúrne akcie – návšteva kina, divadla, koncertu, kúpa vecného daru podľa výberu dieťaťa,...

x) Spôsob poskytovania vreckového podľa §66 zákona.

Na účely usmerňovania sociálneho vývinu dieťaťa a mladého dospelého sa dieťaťu podľa §66 poskytuje mesačne vreckové. Výška vreckového dieťaťa, ktoré je umiestnené v centre na základe pobytového opatrenia súdu a mladého dospelého je mesačne vo výške:

1. 8% sumy životného minima pre nezaopatrené dieťa, ak ide o dieťa od 6 rokov do dovŕšenia 10 rokov veku,
2. 12% sumy životného minima pre nezaopatrené dieťa, ak ide o dieťa od 10 rokov do dovŕšenia 15 rokov veku,
3. 30% sumy životného minima pre nezaopatrené dieťa, ak ide o dieťa od 15 rokov veku

Pokiaľ sa dieťa zdržiava mimo centra bez súhlasu (útek), suma vreckového, ustanovená na mesiac sa zníži. Suma, o ktorú sa vreckové zníži je prepočítaná podľa počtu dní, počas ktorých sa dieťa zdržiavalo mimo centra (pomerná časť).

O poskytnutí vreckového dieťaťa sa vedie záznam a dieťa si samostatne podpisuje jeho prevzatie.

y) opis postupu v rizikových situáciách pre dieťa alebo plnoletú fyzickú osobu, pre ktoré sa vykonávajú pobytové opatrenia v centre, vrátane postupu pri nedovolenom opustení centra dieťaťom, pri úraze dieťaťa alebo plnoletej fyzickej osoby, vážnych nezhodách medzi deťmi a deťmi a zamestnancami centra.

Za rizikovú situáciu v centre považujeme:

- útek
- útok dieťaťa na iné dieťa
- útok dieťaťa na dospelého
- sebapoškodzovanie
- spáchanie trestného činu
- príchod dieťaťa pod vplyvom alkoholu prípadne inej návykovej látky
- infekčné ochorenia
- požiar
- závažné zranenie
- poškodzovanie zariadenia v afektívnom záchvate

Postup v rizikovej situácii – Útek dieťaťa

Za útek považujeme:

- ak sa dieťa nevráti zo školy po skončení vyučovania alebo odborného výcviku podľa rozvrhu hodín, bez predchádzajúceho udania dôvodu a fyzického zápisu v odovzdávke samostatne usporiadanej skupiny,
- ak sa dieťa nevráti z povolenej vychádzky do určeného času,
- ak dieťa svojvoľne opustí samostatne usporiadanú skupinu, budovu alebo areál centra a nevráti sa.

Opatrenia v prípade neprítomnosti maloletého dieťaťa (brať do úvahy aj možnosť zmeškania autobusového spojenia):

1) Ak sa dieťa nevráti zo školy po skončení vyučovania alebo odborného výcviku podľa rozvrhu hodín, bez predchádzajúceho udania dôvodu .

- kontaktovať políciu a udalosť nahlásiť na najbližšom obvodnom oddelení Policajného zboru a v prípade potreby známe telefónne číslo: **158 alebo 112**),
- pri nahlásovaní dieťaťa je potrebná jeho aktuálna fotografia, popis oblečenia, adresy miest, kde sa obvykle zdržuje, kontakty na jeho kamarátov, aktuálny zdravotný stav, popis špecifických telesných znamení, iné zvláštnosti na lepšiu identifikáciu dieťaťa,
- poskytnúť adresu a telefonický kontakt, na ktorom bude ohlasovacia osoba zastihnuteľná alebo súkromné mobilné číslo ohlasovacej osoby).
- Sociálny pracovník - informovať o vzniknutej situácii a priebežne informovať o nových skutočnostiach príslušný ÚPSVaR, Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, súd, rodičov

Po splnení ohlasovacej povinnosti službukonajúci vychovávateľ realizuje ďalšie kroky:

- zistiť, či sa dieťa nenachádza v nemocnici
- telefonicky zistiť, či sa dieťa nenachádza u príbuzných (na ktorých máme telefonický kontakt),
- telefonicky kontaktovať triednu učiteľku – vid' telefónne zoznamy získané na začiatku školského roka,
- telefonicky kontaktovať spolužiakov a kamarátov dieťaťa, či nevedia kde sa nachádza,
- zistiť u jeho kamarátov, rovesníkov z CDR, aké malo plány, kde a prípadne s kým sa dieťa malo stretnúť.

2) Ak sa dieťa nevráti z povolenej vychádzky do určeného času.

- kontaktovať políciu a udalosť nahlásiť na najbližšom obvodnom oddelení Policajného zboru a v prípade potreby známe telefónne číslo: **158 alebo 112**),
- pri nahlasovaní dieťaťa je potrebná jeho aktuálna fotografia, popis oblečenia, adresy miest, kde sa obvykle zdržuje, kontakty na jeho kamarátov, aktuálny zdravotný stav, popis špecifických telesných znamení, iné zvláštnosti na lepšiu identifikáciu dieťaťa,
- poskytnúť adresu a telefonický kontakt, na ktorom bude ohlasovacia osoba zastihnuteľná alebo súkromné mobilné číslo ohlasovacej osoby).
- Sociálny pracovník - informovať o vzniknutej situácii a priebežne informovať o nových skutočnostiach príslušný ÚPSVaR, Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, súd, rodičov

Po splnení ohlasovacej povinnosti službukonajúci vychovávateľ realizuje ďalšie kroky:

- zistiť, kde bolo dieťa naposledy a s kým,
- fyzicky preveriť miesto dohodnutej vychádzky s využitím pomoci starších detí (iba v prípade vychádzky realizovanej v okolí),
- získanie informácií od ostatných detí alebo rovesníkov z CDR, spolužiakov, kamarátov, či nemajú informácie o plánoch nezvestného dieťaťa,
- telefonicky zistiť, či sa dieťa nenachádza u príbuzných (na ktorých máme telefonický kontakt).

3) Ak dieťa svojvoľne opustí samostatnú skupinu, budovu aj areál CDR a nevráti sa.

- telefonicky kontaktovať dieťa, ak má pri sebe mobil,
- zistiť u rovesníkov z CDR, aké malo plány, o čom rozprávalo v posledných dňoch či hodinách, kde a prípadne s kým sa dieťa malo stretnúť,
- kontaktovať políciu a udalosť nahlásiť **158 alebo 112**
- pri nahlasovaní dieťaťa je potrebná jeho aktuálna fotografia, popis oblečenia, adresy miest, kde sa obvykle zdržuje, kontakty na jeho kamarátov, aktuálny zdravotný stav, popis špecifických telesných znamení, iné zvláštnosti na lepšiu identifikáciu dieťaťa,
- poskytnúť adresu a telefonický kontakt, na ktorom bude ohlasovacia osoba zastihnuteľná

- Sociálny pracovník - informovať o vzniknutej situácii a priebežne informovať o nových skutočnostiach príslušný ÚPSVaR, Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, súd, rodičov

Postup v rizikovej situácii – Útok dieťaťa

Za rizikovú situáciu považujeme situáciu vážnu nehodu medzi deťmi alebo medzi deťmi a zamestnancami centra, kedy dieťa alebo mladý dospelý verbálne alebo fyzicky zaútočí na iné dieťa alebo dospelú osobu, alebo sa takýmto útokom vyhráža:

Opatrenia v prípade útoku maloletého dieťaťa alebo mladého dospelého na iné dieťa alebo zamestnanca:

- prítomný zamestnanec využije **techniky deeskalácie**:

Deeskalácia je taký spôsob správania a komunikácie, ktorý vedie k zníženiu napätia dieťaťa i dospelého. Skladá sa z troch zložiek - vyhodnotenie situácie, komunikácie (verbálne a neverbálne) a taktiky vyjednávania. Pre úspešnú deeskaláciu je nutné, aby si zamestnanec uvedomoval svoje emócie a okolnosti danej situácie, aby ju mohol správne vyhodnotiť.

- pohotovo **vyhodnotí** situáciu a identifikuje spúšťače agresívneho správania, podľa štádia konfliktu zaujme podporný alebo defenzívny prístup,
  - zabezpečí ochranu ostatných detí – evakuácia detí do bezpečia a tiež odstráni nadbytočné podnety, či potencionálne spúšťače z prostredie agresora,
  - využije **nekontaktné techniky** - verbálnu a neverbálnu komunikáciu, na upokojenie dieťaťa, resp. detí pričom odporúčaný pomer komunikácie je 50 % podporná neverbálna zložka (prístupovanie z uhla; udržiavanie primeraného očného kontaktu, najmä počas počúvania; prikyvovanie hlavou na znamenie pochopenia; hlava naklonená dopredu a ľahko do strany; ruky otvorené a vpredu; udržiavanie odstupu 1,2 metra od dieťaťa), 40 % upokojujúci tón a 10 % verbálna zložka (vyhnúť sa **impulzívnej odpovedi**, identifikovať a pomenovať potreby a pocity dieťaťa, pozorne a aktívne počúvať)
  - využije **vyjednávacie techniky**, ktorých cieľom je zmeniť konfrontáciu na diskusiu, vyhýba sa vyhrážkam a ultimátam, nastaví hranice, jasne verbalizuje, čo je a nie je možné tolerovať a pridá informáciu aj o dôsledkoch nedodržania hraníc
- pokiaľ nie je efekt deeskalácie dostatočný, prikračuje sa k **d ďalším postupom**: dočasné fyzické obmedzenie dieťaťa (na nevyhnutnú dobu trvania afektu) a podanie adekvátnej prípadnej farmakoterapie podľa odporúčaného dávkovania odborným lekárom (iba u medikovaných detí),
  - v prípade pretrvávajúceho afektu zamestnanec privolá RZP (112),
  - v prípade pretrvávania ohrozujúcej situácie zamestnanec prítomný dospelý privolá policajnú hliadku (112) alebo požiada iné dieťa resp. mladého dospelého, aby privolal policajnú hliadku,

- po upokojení situácie bezodkladne upovedomí vedenie centra o tejto udalosti (vychovávateľ samostatne usporiadanej skupiny) alebo sociálneho pracovníka centra (profesionálny náhradný rodič),
- vychovávateľ následne zaznamená mimoriadnu situáciu do denného záznamu a v prípade, ak je to potrebné, aj do knihy úrazov (samostatne usporiadaná skupina), profesionálny náhradný rodič zaznamená udalosť v mesačnej správe o dieťati

Postup v rizikovej situácii – Sebapoškodzovanie dieťaťa

Za rizikovú situáciu považujeme situáciu, kedy dieťa alebo mladý dospelý fyzicky realizuje aktivity smerujúce k poškodeniu jeho zdravia, či života (pokus o samovraždu, sebadeštruktívne správanie), alebo sa takouto aktivitou vyhráža.

Opatrenia v prípade sebapoškodzujúceho správania dieťaťa alebo mladého dospelého:

- prítomný dospelý sa snaží upokojiť dieťa – zabrániť sebapoškodzovaniu, upokojujúci hlas, fyzický kontakt, rozptýlenie pozornosti, odobratie nebezpečného predmetu dieťaťu
- poskytnutie prvej pomoci (v prípade potreby)
- v prípade pretrvávajúceho správania prítomný dospelý (alebo požiada inú dospelú osobu alebo dieťa) zavolá číslo 112 a požiada o pomoc políciu a RZP
- bezodkladné upovedomenie vedenia centra o tejto udalosti (vychovávateľ samostatnej skupiny) alebo sociálneho pracovníka centra (profesionálny náhradný rodič)
- vychovávateľ následne zaznamená mimoriadnu situáciu do denného záznamu a vypracuje podrobný záznam o mimoriadnej situácii, ktorú predloží vedeniu centra (samostatne usporiadaná skupina)
- profesionálny náhradný rodič zaznamená udalosť v mesačnej správe o dieťati

Postup v rizikovej situácii – Závažné zranenie dieťaťa

Za rizikovú situáciu považujeme situáciu, kedy dieťa alebo mladý dospelý utrpí vážny úraz, ohrozujúci jeho život či ďalší vývin:

Opatrenia v prípade závažného zranenia maloletého dieťaťa či mladého dospelého:

- prítomný dospelý poskytne zranenému prvú pomoc
- prítomný dospelý privolá RZP (112) alebo požiada iné dieťa alebo dospelého, aby privolali túto pomoc a zabezpečí doprovod dieťaťa do nemocnice
- bezodkladné upovedomenie riaditeľky centra alebo povereného zástupcu (vychovávateľ samostatnej skupiny) alebo sociálneho pracovníka centra (profesionálny náhradný rodič)
- vychovávateľ následne zaznamená mimoriadnu situáciu do denného záznamu a knihy úrazov (samostatne usporiadaná skupina)
- profesionálny náhradný rodič zaznamená udalosť v mesačnej správe o dieťati
- informovať o zdravotnom stave príslušný ÚPSVaR

Postup v rizikovej situácii – Poškodzovanie zariadenia centra, resp. profesionálnej rodiny v afektívnom záchvate

Za rizikovú situáciu považujeme situáciu, kedy dieťa alebo mladý dospelý úmyselne, resp. v afektívnom záchvate poškodzuje zariadenie centra alebo profesionálnej rodiny.

Opatrenia v prípade poškodzovania zariadenia centra v afektívnom záchvate

- prítomný dospelý zabezpečí ochranu ostatných detí - evakuácia detí do bezpečia
- prítomný dospelý sa snaží upokojiť dieťa - odstránenie nadbytočných podnetov, upokojujúci hlas, fyzický kontakt, rozptýlenie pozornosti, odobratie nebezpečného predmetu dieťaťu
- poskytnutie prvej pomoci (v prípade potreby)
- v prípade pretrvávajúcej ohrozujúcej situácie prítomný dospelý privolá policajnú hliadku (158, 112) a v prípade pretrvávajúceho správania prítomný dospelý privolá RZP (112) alebo požiada iné dieťa, aby privolalo túto pomoc.
- bezodkladné upovedomenie vedenia centra o tejto udalosti (vychovávateľ samostatnej skupiny) alebo sociálneho pracovníka centra (profesionálny náhradný rodič)
- vychovávateľ následne zaznamená mimoriadnu situáciu do denného záznamu a knihy úrazov (samostatne usporiadaná skupina)
- profesionálny náhradný rodič zaznamená udalosť v mesačnej správe o dieťati

Postup v rizikovej situácii – príchod dieťaťa pod vplyvom alkoholu prípadne inej návykovej látky

Za rizikovú situáciu považujeme situáciu, kedy je u dieťaťa alebo mladého dospelého zistenie užitie alkoholu alebo inej omamnej látky.

Opatrenia v prípade zisteného užitia alkoholu prípadne inej omamnej látky dieťaťom či mladým dospelým:

- posúdenie stavu maloletého dieťaťa alebo mladého dospelého a poskytnutie prvej pomoci v prípade potreby alebo zavolanie RZP (112)
- v prípade podozrenia z požitia alkoholu alebo omamných látok vychovávateľ uskutoční kontrolu zavolaním policajnej hliadky
- upovedomenie vedenia centra o tejto udalosti (vychovávateľ samostatnej skupiny) alebo sociálneho pracovníka centra (profesionálny náhradný rodič) – bezodkladne v prípade, ak je dieťa hospitalizované
- profesionálny rodič zaznamená udalosť v mesačnej správe o dieťati

Postup v rizikovej situácii – spáchanie trestného činu

Za rizikovú situáciu považujeme situáciu, kedy je zistené podozrenie na spáchanie trestného činu dieťaťom alebo mladým dospelým, alebo bol tento trestný čin spáchaný na dieťati (napr. krádež, sexuálne zneužívanie, prechovávanie omamných látok, telesné a psychické týranie, zanedbávanie, ...) – podľa trestného zákona

Opatrenia v prípade zisteného podozrenia na spáchanie trestného činu:

- zabezpečenie krízovej intervencie obeti trestného činu v prípade potreby (akútnosť, závažnosť činu, vek dieťaťa a jeho rozumová vyspelosť, psychický stav dieťaťa)
- bezodkladné upovedomenie vedenia centra o tejto udalosti (vychovávateľ samostatnej skupiny) alebo sociálneho pracovníka centra (profesionálny rodič)
- súčasné oznámenie trestného činu na polícii (vedenie centra) a orgáne SPODaSK
- informovať o vzniknutej situácii a priebežne informovať o nových skutočnostiach príslušný ÚPSVaR

Postup v rizikovej situácii – zistenie akútneho infekčného ochorenia

Za rizikovú situáciu považujeme situáciu, kedy je zistené akútne infekčné ochorenie u dieťaťa alebo mladého dospelého alebo inej dospeléj osoby (napr. hepatitída, salmonelóza, svrab, varicella a iné detské ochorenia,...).

Opatrenia v prípade zisteného akútneho infekčného ochorenia:

- zabezpečenie lekárskeho ošetrovania postihnutej osobe
- izolácia postihnutej osoby
- realizácia preventívnych opatrení voči ostatným deťom podľa pokynov lekára a Regionálneho úradu verejného zdravotníctva

Presný postup evakuácie pri požari je rozpracovaný v IN BOZPaPO.

Prílohy

Príloha č. 1: Organizácia pracovného dňa v samostatne usporiadanej skupine, v sobotu, v nedeľu a vo sviatok

Príloha č. 2: Odporúčania týkajúce sa bezpečnosti na internete pre deti a vychovávateľov v Centre pre deti a rodiny

Príloha č. 3: Pravidlá každodenného života v centre

Príloha č.1

ORGANIZÁCIA PRACOVNÉHO DŇA V SAMOSTATNE USPORIADANEJ SKUPINE

6.00	vstávanie detí
6.10	ranná hygiena
6.20	obliekanie
6.30	upratanie postelí
6.45 – 7.10	raňajky
7.15 – 7.25	nastupovanie do auta a odchod do MŠ a školy
8.00 – 13.30	vyučovanie
13.40	obed
14.00 – 14.30	odpočinok
14.30 – 16.30	príprava na vyučovanie
16.30 – 16.45	olovrant
17.00 – 19.00	voľný čas, hry, vychádzky
19.00 – 19.20	večera
19.20 – 19.30	večerná hygiena
19.30 – 20.30	voľný čas hry
20.30 – 21.30	večerná rozprávka
21.30 –	zaspávanie
22.00	nočný klud

ORGANIZÁCIA SOBOTY a SVIATKU AK PO SVIATKU NENASLEDUJE PRACOVNÝ DEŇ V SAMOSTATNE USPORIADANEJ SKUPINE

9.00 – 10,00	vstávanie detí individuálne, ranná hygiena, obliekanie, upratanie postelí
10.00 – 10.30	raňajky
10.30 - 13. 00	osobné voľno, hry
13.00 – 13.30	obed
14.00 – 17.00	výlety, vychádzky, voľnočasové aktivity, hry
17.00 – 17.15	olovrant
17.15 – 19.20	osobné voľno
19.20	večera, večerná hygiena
20.00 – 22.00	osobné voľno, pozeranie TV, hry
22.00	zaspávanie - nočný klud

**ODPORÚČANIA TÝKAJÚCE SA BEZPEČNOSTI NA INTERNETE PRE DETI A
VYCHOVÁVATEĽOV V CENTRE PRE DETI A RODINY**

V správaní sa na internete zohráva dôležitú úlohu vzťah dieťaťa s dospelým, naše odporúčanie spočíva najmä v zvýšenom záujme o to, čo dieťa na sociálnych sieťach robí, s kým tam komunikuje, čo sa vlastne na sociálnych sieťach deje. Je dôležité pýtať sa ho na tieto oblasti, vyzdvihnúť jeho kompetencie a to, že je na sociálnych sieťach šikovnejšie ako my dospelí, poprosiť ho o pomoc v súvislosti s internetom, sociálnymi sieťami, a tak sa k nemu priblížiť, vybudovať si v tejto oblasti dôveru, aby bolo otvorené rozhovorom o tom, čo sa na internete deje. CDR pravidelne zabezpečuje IT odborníka, ktorý s deťmi pracuje a primeranou formou ich vzdeláva o bezpečnosti na internete. Deti sú poučené, aké stránky môžu navštevovať. Kontrolu navštívených stránok a blokovania nevhodných stránok pravidelne vykonáva IT odborník

PRAVIDLÁ KAŽDODENNÉHO ŽIVOTA V CENTRE

1. Rešpektujem zákaz fajčenia a užívania omamných látok.
2. Rešpektujem zákaz fyzického a psychického násillia (bitky, šikana).
3. Rešpektujem pokyny všetkých zamestnancov detského domova a najmä svojich vychovávateľov.
4. K dospelým v detskom domove sa správam slušne a pravidlá slušného správania dodržiavam aj na akciách mimo zariadenia.
5. Všetkých zamestnancov centra oslovujem „ujó“ a „teta“.
6. Rešpektujem ostatné deti bez ohľadu na vek, pohlavie, vzdelanie,....
7. Prejavujem úctu k dospelým aj deťom, nepoužívam vulgárne výrazy medzi deťmi ani pred vychovávateľmi a ostatnými zamestnancami centra.
8. Svoj názor vyjadrujem úprimne a s ohľadom na druhých, vypočujem si a rešpektujem aj názor druhých.
9. Starám sa o svoje osobné veci, udržiavam ich v čistote a poriadku.
10. Nosím iba vlastné šatstvo a obuv. Osobné veci iných detí si požičiavam so súhlasom majiteľa.
11. Pre vlastnú bezpečnosť a zdravie nosím v budove prezuvky.
12. Po príchode do budovy si vychádzkovú obuv uložíim do botníka.
13. Starám sa o poriadok a čistotu spoločných priestorov a spoločného vybavenia v samostatne usporiadanej skupine i v celom centre,
14. Šetrne zaobchádzam so zariadením v spoločných priestoroch centra aj v samostatne usporiadanej skupine (nábytok, kuchynské riady...).
15. Dbám na šetrenie vodou a energiami.
16. Dodržiavam zásady osobnej hygieny a zdravotných opatrení.
17. Dodržiavam časovú organizáciu na skupine.
18. Na vyučovanie sa pripravujem .Pripravím si školské pomôcky podľa rozvrhu.
19. Hre a záľubám sa venujem až po splnení povinností.
20. Dodržiavam dohodnutý čas pri práci a hre s počítačom.
21. Areál detského domova opúšťam iba so súhlasom vychovávateľa,
22. Dodržiavam včasné návraty z vychádzok.
23. Pri návštevách na izbách rešpektujem ostatné deti a nenarušujem ich činnosť.

Už pri oboznamovaní s pravidlami, je dieťa vopred upozornené na možné dôsledky vyplývajúce z porušenia týchto pravidiel. Dôsledky sú individuálne a zohľadňujúce vek dieťaťa, jeho rozumovú vyspelosť ako aj závažnosť či opakované porušenie pravidla. Dôsledok má zohľadňovať V prípade potreby je možné pravidlá meniť a prispôbiť potrebám detí a aktuálnej situácii.

POVINNOSTI POČAS DŇA:

ZÁSADY OSOBNEJ HYGIENY

- Ruky mydlom si umývam vždy pred jedlom a po použití toalety a v prípade potreby.
- Po príchode zo školy sa prezlečiem do domáceho oblečenia, školské oblečenie si uložíim.
- Každý večer sa osprchujem, vyčistím si zuby. Vlasy si umyjem v dohodnutých dňoch v týždni.
- Dbám na hygienu nechtov na rukách i nohách.

ZÁSADY UDRŽIAVANIA PORIADKU

- Ráno si uložím posteľnú bielizeň, posteľ prikryjem poťahom (dekou).
- Izbu upratujem podľa potreby aj mimo pravidelného upratovania, snažím sa udržiavať poriadok v skriniach a písacom stolíku.

ZÁSADY STOLOVANIA

- Počas víkendov a sviatkov stolujem spoločne s ostatnými v jedálni.
- Stolujem iba vo vyhradenom priestore (jedáleň) – nie na izbe.
- Pri jedení nerozprávam.

PRAVIDLÁ SLUŠNÉHO SPRÁVANIA

- Pri vstupe do miestnosti aj pri odchode pozdravím.
- Pri stretnutí s dospelým pozdravím ako prvý.
- Pri prednesení požiadavky používam slovko „prosím“ a „ďakujem“.
- Pred vstupom do zatvorenej miestnosti najskôr zaklopem a čakám na povolenie vstupu.

Príloha č.4

Odporúčané kontakty pomoci pre deti

	Inštitúcia	Odkaz na webovú stránku	Telefonický kontakt	E-mailová adresa
1.	Detský ombudsman	www.detskyombudsman.sk	02/323 63 701	sekretariat@vop.gov.sk
2.	Komisár pre deti	www.komisarpredeti.sk	02/321 916 91	info@komisarpredeti.sk
3.	Linka detskej istoty	www.lidi.sk	<u>Nonstop bezplatne:</u> 116 111 alebo 116 000	116000@ldi.sk info@ldi.sk
4.	Linka detskej dôvery	www.linkadeti.sk	055/234 72 72	odkazy@linkadeti.sk skolskaporadna@linkadeti.sk
5.	IPčko.sk-internetová poradňa	Internetová poradňa online: www.ipcko.sk	---	ipcko@ipcko.sk
6.	Národné koordinačné stredisko pre riešenie problematiky násilia na deťoch	www.detstvobeznasilia.gov.sk	Na webovej stránke sú uvedené viaceré dostupné kontakty pomoci v sekcii „Kontakty pomoci“	
7.	Národná linka pomoci obetiam obchodovania z ľuďmi	www.novodobiotroci.sk	0800 800 818	
8.	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny	www.upsvar.sk	0800 191 222 nonstop bezplatne	
9.	Úrad práce sociálnych vecí a rodiny Bratislava		02/204 437 00	ba@upsvr.gov.sk
10.	Krajský súd Bratislava		02/888 101 11	podatelnaKSBA@justice.sk
11.	Krajská prokuratúra Bratislava		02/208 36111	podatelna.kpBA@genpro.gov.sk sk kpbratislava@genpro.gov.sk